

**“Boshlang‘ich sinflarda nutq madaniyatini rivojlantirishda zamonaviy
metodlardan foydalanish”**

**«Использование современных методов в развитии культуры речи в
начальных классах»**

"Using modern methods in developing speech culture in primary grades"

Termiz davlat pedagogika instituti
Boshlang‘ich ta‘lim kafedrası o‘qituvchisi

Boynazarova Nilufar Tilovmurot qizi

boynazarovanilufar71@gmail.com +998991789735

Toirova Zebiniso Faxriddinovna

Boshlang‘ich ta‘lim yo‘nalishi

3-kurs 304-guruh talabasi

Аннотация; Mazkur maqolada boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida nutq madaniyatini shakllantirish va rivojlantirishda zamonaviy pedagogik metodlarning roli tahlil qilinadi. Nutq madaniyati — bu o‘quvchining o‘z fikrini aniq, ravon, madaniyatli ifoda etish qobiliyatidir. Ushbu jarayonda interfaol metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va ijodiy topshiriqlardan foydalanishning samaradorligi yoritiladi. Shuningdek, dars jarayonida o‘quvchilarning og‘zaki va yozma nutqini rivojlantirishga qaratilgan metodik yondashuvlar amaliy misollar asosida ko‘rib chiqiladi.

Калит so‘zlar: boshlang‘ich ta‘lim, nutq madaniyati, zamonaviy metodlar, interfaol usullar, kommunikativ kompetensiya, ijodiy fikrlash, pedagogik yondashuvlar.

Аннотация; В данной статье анализируется роль современных педагогических методов в формировании и развитии речевой культуры учащихся начальной школы. Речевая культура – это способность ученика ясно, складно и культурно излагать свои мысли. Подчеркивается эффективность использования в этом процессе интерактивных методов, информационно-коммуникационных технологий, творческих заданий. Также на основе практических примеров рассматриваются методические подходы, направленные на развитие устной и письменной речи учащихся в процессе урока.

Ключевые слова: начальное образование, культура речи, современные методы, интерактивные методы, коммуникативная компетентность, творческое мышление, педагогические подходы.

Abstract; This article analyzes the role of modern pedagogical methods in the formation and development of speech culture in primary school students. Speech culture is the ability of a student to express his or her thoughts clearly, fluently, and in a cultured manner. The effectiveness of using interactive methods, information and communication technologies, and creative tasks in this process is highlighted. Also, methodological approaches aimed at developing students' oral and written speech in the lesson process are considered on the basis of practical examples.

Keywords: primary education, speech culture, modern methods, interactive methods, communicative competence, creative thinking, pedagogical approaches.

Kirish

Bugungi kunda ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar zamirida o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, o'z fikrini erkin bayon etishi va muloqot madaniyatiga ega bo'lishini ta'minlash muhim o'rin tutadi. Ayniqsa, boshlang'ich ta'lim bosqichi bu borada muhim poydevor vazifasini bajaradi. Chunki aynan shu davrda bola shaxsining nutqiy faoliyati shakllana boshlaydi. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida nutq madaniyatini rivojlantirish, ularning so'z boyligini kengaytirish, fikrni mantiqiy tarzda ifoda eta olish qobiliyatini shakllantirishda zamonaviy metodlardan foydalanish zaruriy hisoblanadi. Zamonaviy pedagogik yondashuvlar, xususan interfaol va innovatsion metodlar, o'quvchilarning dars jarayonida faol ishtirokini ta'minlab, ularning og'zaki va yozma nutqini rivojlantirishga xizmat qiladi. Ushbu maqolada aynan shu metodlarning ahamiyati, ularni amaliyotga tadbiiq etish yo'llari va kutilayotgan natijalar haqida so'z yuritiladi.

Asosiy qism; Boshlang'ich ta'lim bosqichi o'quvchilarning nutqiy faoliyatini shakllantirishda asosiy rol o'ynaydi. Bu davrda o'quvchilarning og'zaki va yozma nutqi, ifodali so'zlash, muloqotga kirishish, fikrini to'g'ri yetkazish ko'nikmalari rivojlanadi. Shunday bo'lsa-da, o'quvchilarda nutq madaniyatini samarali rivojlantirish o'qituvchidan metodik jihatdan to'g'ri yondashuvni talab qiladi. Bugungi kunda an'anaviy yondashuvlar o'rnini innovatsion va interfaol metodlar egallab bormoqda.

Zamonaviy metodlardan ba'zilarini ko'rib chiqamiz:

1. Interfaol metodlar (fikrlar charxi, munozara, klaster, konseptual xarita):

Bu usullar orqali o'quvchilar fikr yuritish, asoslash, savol-javob qilish, hamkorlikda muhokama yuritish ko'nikmalarini o'zlashtiradilar. Masalan, "fikrlar charxi" usuli

orqali o'quvchilar mavzu yuzasidan erkin fikr bildiradi, bu esa nutq faolligini oshiradi.

2. Roliy o'yinlar va sahnalashtirish:

O'quvchilarning ijtimoiy muloqotga kirishish malakasi, to'g'ri talaffuz qilish, ifodali so'zlash, dramatik nutqni qo'llash ko'nikmalari rivojlanadi. Bu usul orqali nutq boyligi va emotsional ifoda kuchayadi.

3. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT):

Multimedia materiallar, interaktiv taqdimotlar, audio va video darslar yordamida o'quvchilar mavzuni chuqurroq anglab, eslab qolishadi. Shu bilan birga, mustaqil ishlash va nutqni mustahkamlash imkoniyatlari kengayadi.

4. Mavzuga doir ijodiy topshiriqlar:

Matn asosida hikoya yozish, she'r tuzish, rasmga qarab matn tuzish kabi topshiriqlar orqali o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, nutqni mantiqan bog'lash va grammatik jihatdan to'g'ri ifoda qilish malakalari shakllanadi.

5. Jamoaviy ishlash va bahs-munozarali topshiriqlar:

Guruhlar bilan ishlash jarayonida o'quvchilar o'zaro fikr almashadi, bir-birining nutqiga quloq tutadi, bu esa og'zaki muloqotni faol rivojlantirishga xizmat qiladi. Zamonaviy metodlardan foydalanish orqali o'quvchilarning nutq faolligi, mustaqil fikrlash qobiliyati va muloqot madaniyati bosqichma-bosqich shakllanadi. Bu esa ularning keyingi ta'lim bosqichlaridagi muvaffaqiyatli faoliyatiga mustahkam asos yaratadi

Xulosa

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida nutq madaniyatini rivojlantirish o'qituvchining pedagogik mahorati, metodik yondashuvi va dars jarayonida qo'llanilayotgan vositalarga bevosita bog'liqdir. Zamonaviy metodlardan oqilona foydalanish o'quvchilarning faolligini oshirib, ularni mustaqil fikrlovchi, o'z fikrini aniq ifoda eta oladigan, muloqot madaniyatiga ega shaxs sifatida shakllantiradi. Ayniqsa, interfaol metodlar, ijodiy topshiriqlar va texnologik vositalar nutqni rivojlantirishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Shuning uchun har bir boshlang'ich sinf o'qituvchisi zamonaviy pedagogik texnologiyalarni chuqur o'zlashtirib, amaliyotda samarali qo'llashi zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. G‘ofurov N., Nematova M. – “Boshlang‘ich ta‘lim metodikasi”, Toshkent, 2022.
2. Jo‘raqulova D. – “Boshlang‘ich sinflarda ona tili o‘qitish metodikasi”, Toshkent, 2021.
3. To‘xtayeva N. – “Nutq madaniyati asoslari”, Toshkent, 2020.
4. O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta‘limi vazirligi. – “Boshlang‘ich ta‘lim davlat ta‘lim standarti”, 2023.
5. Zunnunova G. – “Interfaol metodlar: nazariya va amaliyot”, Andijon, 2022.
6. www.ziyonet.uz – O‘zbek ta‘lim portalidan olingan metodik materiallar.
7. Nilufar BOYNAZAROVA. (2023). NATURE AND HUMAN HARMONY IN PERSONAL MORAL DEVELOPMENT. World Bulletin of Social Sciences, 27, 6-9. Retrieved from <https://scholarexpress.net/index.php/wbss/article/view/3219>
8. Nilufar Boynazarova. (2023). FORMATION OF ECOLOGICAL CULTURE IN PRIMARY CLASS STUDENTS. Open Access Repository, 9(10), 99–102. Retrieved from <https://oarepo.org/index.php/oa/article/view/3553>
9. Nilufar Boynazarova. (2023). FORMATION OF ECOLOGICAL CULTURE IN PRIMARY CLASS STUDENTS. Open Access Repository, 9(10), 99–102. Retrieved from <https://oarepo.org/index.php/oa/article/view/3553>
10. Nilufar Boynazarova. (2023). ISSUES OF ENVIRONMENTAL PROTECTION AND FORMATION OF ECOLOGICAL CULTURE OF PRIMARY CLASS STUDENTS. World Bulletin of Social Sciences, 27, <https://scholarexpress.net/index.php/wbss/article/view/3220>